

Pozemní komunikace a náhrada škody

Není-li místní komunikace malého dopravního významu zařazena do plánu zimní údržby města, neporušuje vlastník právní povinnost ani obecnou prevenční povinnost, jestliže ji v zimě od sněhu a náledí neošetřuje. Z ustanovení § 27 odst. 5 silničního zákona vyplývá, že obec či kraj nemohou ze zimní údržby tímto způsobem vyřadit libovolnou komunikaci podle své úvahy, nýbrž mají prostor pouze pro určení těch komunikací, které nebudou v zimě ošetřovat, mají-li malý dopravní význam. Ve sporu o náhradu škody vzniklé chodci musí soud opřít svůj závěr o porušení právní povinnosti z hlediska obecné odpovědnosti vlastníka komunikace též o právní posouzení, zda vyřazená komunikace je místem způsobilým k provedení výluky v zimním úklidu, resp. zda se jednalo o komunikaci malého dopravního významu, protože jedině ohledně komunikace takového charakteru může být vlastník povinnosti zimní údržby zproštěn. Nejde o postup v rozporu s dobrými mravy, zařadí-li vlastník mezi dopravně nevýznamné komunikace i takovou, která do této kategorie nepatří, nýbrž o postup v rozporu se zákonem, který v konečném důsledku znamená porušení právní povinnosti ve smyslu § 420 odst. 1 obč. zák., není-li na tomto základě komunikace vůbec udržována. Povinnost zimního úklidu kladená na vlastníka komunikací obecně již z titulu jeho vlastnictví (podle čl. 11 odst. 3 věty první ústavního zákona č. [23/1991](#) Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, vlastnictví zavazuje) nemůže být bezbřehá či dokonce absolutní a nemůže jej nezvladatelně zatížit. Vlastník proto nemá povinnost udržovat veškeré své místní komunikace sjízdné a schůdné, k výjimkám ovšem musí mít opodstatněný důvod. Ten mu dává silniční zákon tím, že umožňuje v zájmu řádné údržby skutečně potřebných míst vyřadit z této povinnosti komunikace dopravně druhořadé, tedy zejména takové, které se nacházejí v místech zřídka používaných či jinak nevýznamných.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 1481/2017-108, ze dne 26.9.2018)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně: O. B., zastoupená Mgr. L.Ž., advokátem se sídlem P., proti žalovanému: hlavní město Praha, se sídlem P., zastoupené JUDr. J.O., advokátem se sídlem P., o náhradu škody, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 27 C 28/2015, o dovolání obou účastníků proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2016, č. j. 62 Co 259/2016-67, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2016, č. j. 62 Co 259/2016-67, se zrušuje, a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 1. 3. 2016, č. j. 27 C 28/2015-38, vyslovil, že základ žalobního nároku je dán a že o náhradě nákladů řízení bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí. Shledal opodstatněným nárok žalobkyně na náhradu za újmu na zdraví, kterou utrpěla dne 15. 1. 2013 při pádu na zasněženém chodníku v ulici N. P. v P. Dovodil odpovědnost žalovaného města podle § 26 zákona č. [13/1997](#) Sb., o pozemních komunikacích (dále též jen „silniční zákon“), a podle § 420 a § 415 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), s odůvodněním, že chodník vykazoval závadu ve schůdnosti (neodmetený sníh a neodstraněný zmrazek), přičemž žalovaný porušil právní povinnost tím, že nezajistil zimní údržbu chodníku v rozporu s pravidly stanovenými pro zimní ošetřování chodníků ve vyhlášce č. [39/1979](#) Sb. hl. m. Prahy, o schůdnosti místních komunikací. Žalovaný se odpovědnosti nemůže zprostit tím, že v rozporu s dobrými mravy svým vlastním nařízením zahrnul plně užívanou a vytiženou komunikaci v centru hlavního města mezi místa, na nichž se pro údajný malý dopravní význam nezajišťuje odstraňování sněhu a náledí.

K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 10. 2016, č. j. 62 Co 259/2016-67, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu v plném rozsahu zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odmítl závěr o závadě ve schůdnosti s odůvodněním, že k pádu nedošlo na ojediněle neschůdném místě, neboť chodník nebyl vůbec posypán a byl celkově namrzlý. Žalobkyně však mohla stav chodníku vzhledem k pravidelným cestám těmito místy předpokládat a mohla přizpůsobit svůj pohyb stavebnímu a dopravně technickému stavu chodníku. Zjištěná námraza a náledí tak nebyly nepředvídatelnou závadou ve schůdnosti, která by zakládala objektivní odpovědnost správce komunikace. Žalovaný podle odvolacího soudu neporušil ani prevenční povinnost (§ 415 obč. zák.), neboť ulici N. P. nezahrnul do plánu zimní údržby hlavního města Prahy, a nebyl proto povinen ji v zimě udržovat (odkaz na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 684/2012). Jde sice o frekventovanou ulici, ovšem poměrně krátkou, a protože ji lze snadno obejít, nelze vytýkat žalovanému postup předvídaný ustanovením § 27 odst. 5 silničního zákona a provedený nařízením hlavního města Prahy č. [18/2010](#) Sb. hl. m. Prahy ve znění nařízení č. [17/2011](#) Sb. hl. m. Prahy.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, v němž poukazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. I. ÚS 2315/15, a vytýká odvolacímu soudu nesprávnost závěru, že ulice N. P. je komunikací malého dopravního významu. Jde naopak o hojně využívanou komunikaci v centru hlavního města, kterou nemůže její vlastník svým vlastním rozhodnutím vyřadit z okruhu ošetřovaných komunikací, a vyloučit se tak z odpovědnosti za škodu. Postup žalovaného, který takovou komunikaci zařadil svým nařízením mezi místa, kde se neprovádí zimní údržba, je v rozporu s dobrými mravy i se zákonem. Tím žalovaný podle jejího názoru porušil právní povinnost (§ 420 odst. 1 obč. zák.) a odpovídá za škodu na zdraví vzniklou závadou ve schůdnosti, kterou dovolatelka ani při obezřetné chůzi respektující stav komunikace či důsledky povětrnostních vlivů nemohla předpokládat a účinně na ni reagovat. Za absurdní označila závěr odvolacího soudu, že by její znalost místa, kterým denně prochází, vylučovala závalu ve schůdnosti vyvolanou systematickým neplněním povinnosti vlastníka komunikace. Navrhla, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření k dovolání zdůraznil, že nevyřadil předmětný chodník ze zimní údržby účelově, nýbrž s ohledem na kapacitní možnosti Technické správy komunikací hl. m. Prahy, která zajišťuje údržbu všech komunikací ve vlastnictví žalovaného (okamžitá a opakovaná údržba v případě spadu sněhu se týká skoro 300 chodníků z celkového počtu 800). Podle jeho názoru je třeba udržovat zejména komunikace, které zprostředkovávají pro občany přístup k významným zastávkám městské hromadné dopravy, školám, školkám, zdravotnickým zařízením, veřejným institucím, apod. Plány zimní údržby jsou každoročně revidovány a dosud nezazněl žádný návrh, aby ulice N. P. do nich byla zařazena. Navrhuje proto, aby dovolání bylo zamítnuto.

Žalovaný podal dovolání proti výroku o náhradě nákladů řízení, jemuž vytýká nesoulad s řadou rozhodnutí Nejvyššího soudu, jestliže ve sporu úspěšnému účastníku zastoupenému advokátem přiznal jen náhradu hotových výdajů za šest úkonů.

Žalobkyně se ve vyjádření k dovolání žalované plně ztotožnila s právním posouzením odvolacího soudu ve věci nákladů řízení.

Vzhledem k tomu, že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 5. 10. 2016, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 29. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. [296/2017](#) Sb.), dále též jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně je přípustné pro otázku podmínek vynětí pozemní komunikace ze zimní údržby, která dosud nebyla

dovolacím soudem řešena. Dovolání žalobkyně je důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 26 odst. 2 zákona č. [13/1997](#) Sb., o pozemních komunikacích, ve znění účinném do 30. 12. 2015, kdy nabyla účinnosti novela provedená zákonem č. [268/2015](#) Sb. (tj. účinného v době, kdy žalobkyně upadla na chodníku), v zastavěném území obce jsou místní komunikace a průjezdní úsek silnice schůdné, jestliže umožňují bezpečný pohyb chodců, kterým je pohyb přizpůsobený stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto komunikací a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.

Podle odstavce 3 tohoto ustanovení stavebním stavem dálnice, silnice nebo místní komunikace se rozumí jejich kvalita, stupeň opotřebení povrchu, podélné nebo příčné vlny, výtluky, které nelze odstranit běžnou údržbou, únosnost vozovky, krajnic, mostů a mostních objektů a vybavení pozemní komunikace součástmi a příslušenstvím.

Podle odstavce 4 tohoto ustanovení dopravně technickým stavem dálnice, silnice nebo místní komunikace se rozumí jejich technické znaky (příčné uspořádání, příčný a podélný sklon, šířka a druh vozovky, směrové a výškové oblouky) a začlenění pozemní komunikace do terénu (rozhled, nadmořská výška).

Podle odstavce 5 tohoto ustanovení povětrnostními situacemi a jejich důsledky, které mohou podstatně zhoršit nebo přerušit sjízdnost, jsou vánice a intenzivní dlouhodobé sněžení, vznik souvislé námrazy, mlhy, oblevy, mrznoucí déšť, vichřice, povodně a přívalové vody a jiné obdobné povětrnostní situace a jejich důsledky.

Podle odstavce 7 tohoto ustanovení závadou ve schůdnosti pro účely tohoto zákona se rozumí taková změna ve schůdnosti pozemní komunikace, kterou nemůže chodec předvídat při pohybu přizpůsobeném stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu a povětrnostním situacím a jejich důsledkům.

Podle § 27 odst. 1 citovaného zákona uživatelé dálnice, silnice, místní komunikace nebo chodníku nemají nárok na náhradu škody, která jim vznikla ze stavebního stavu nebo dopravně technického stavu těchto pozemních komunikací.

Podle odstavce 3 tohoto ustanovení vlastník místní komunikace nebo chodníku odpovídá za škody, jejichž příčinou byla závada ve schůdnosti chodníku, místní komunikace nebo průjezdního úseku silnice, pokud neprokáže, že nebylo v mezích jeho možností tuto závadu odstranit, u závady způsobené povětrnostními situacemi a jejich důsledky takovou závadu zmírnit, ani na ni předepsaným způsobem upozornit.

Podle odstavce 5 tohoto ustanovení úseky silnic, místních komunikací a chodníků, na kterých se pro jejich malý dopravní význam nezajišťuje sjízdnost a schůdnost odstraňováním sněhu a náledí, je vlastník povinen označit podle zvláštního právního předpisu nebo prováděcího právního předpisu. Vymezení takových úseků silnic stanoví příslušný kraj svým nařízením a vymezení úseků místních komunikací a chodníků stanoví příslušná obec svým nařízením.

Právní úprava obsažená v silničním zákoně zakládá přísnou, tzv. objektivní odpovědnost vlastníka

(správce) komunikace za škody, jejichž příčinou byly závady ve sjízdnosti či ve schůdnosti. Jde o odpovědnost bez ohledu na protiprávnost a zavinění, která je ovšem spojena jen s výskytem závady ve sjízdnosti či schůdnosti (definiční znaky vymezuje § 26 odst. 2, 3, 4, 5 a 7 zákona s liberačním důvodem podle § 27 odst. 3), tedy s takovým nedostatkem komunikace, který se vymyká jejímu stavu z hlediska stavebního, dopravně technického i z hlediska celkového působení povětrnostních vlivů a který představuje pro uživatele nenadálou a nepředvídatelnou změnu hrozící vznikem škody (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010, sp. zn. 25 Cdo 1713/2008, publikovaný pod č. 140/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Tím není vyloučena případná obecná odpovědnost vlastníka (správce) komunikace za konkrétní porušení právní povinnosti s presumovaným zaviněním, a to podle obecného předpisu, jímž je občanský zákoník (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3597/2013, publikovaný pod C 13647 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek, C. H. BECK, dále též jen „Soubor“); v posuzovaném případě se vzhledem k datu tvrzeného porušení právní povinnosti použije podle přechodného ustanovení § 3028 odst. 3, resp. § 3079 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, zákon č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013.

Předpoklady objektivní odpovědnosti (za výsledek) a předpoklady odpovědnosti obecné (za zaviněné porušení právní povinnosti) nejsou totožné a totožné nejsou ani podmínky, za nichž se lze odpovědnosti zprostit (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 279/96, publikovaný v časopise Soudní judikatura pod č. 3/2000, ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2142/2005, Soubor C 5503, nebo ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3597/2013, Soubor C 13647). Zkoumání podmínek odpovědnosti žalovaného podle § 420 obč. zák. (porušení právní povinnosti, vznik škody a vztah příčinné souvislosti mezi nimi) proto není vyloučeno. Porušením povinnosti při péči o stav komunikace může být v těchto souvislostech buď porušení tzv. generální prevence ve smyslu § 415 obč. zák. či porušení pravidel pro zimní ošetřování chodníků, jsou-li stanovena v normativním aktu.

Dovolatelka sice argumentuje v důvodech podaného dovolání tím, že uklouzla v místě, které bylo závadou ve schůdnosti, ovšem nepřináší relevantní argumentaci proti závěru odvolacího soudu, že o závadu ve schůdnosti nešlo; podle odvolacího soudu se dané místo nacházelo na namrzlém a neposypaném chodníku, jehož stav byl v celém úseku nedobrý, aniž by se nějaká jeho část celkovému stavu vymykala. Konkrétní situace na místě je podložena skutkovým zjištěním o stavu chodníku, jehož správnost nepodléhá dovolacímu přezkumu (§ 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věta první o. s. ř.). Závěr odvolacího soudu, že kritické místo nebylo závadou ve schůdnosti, protože nevybočovalo svým charakterem z celkového stavu chodníku, je v souladu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu, která připouští, že jak v místě špatného stavu chodníku, tak i na jinak řádně udržovaném chodníku (s přihlédnutím k povětrnostní situaci), se může vyskytnout závada ve schůdnosti, kterou chodec nemohl předvídat (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3886/2014, Soubor C 14718). Taková situace však v daném místě nebyla zjištěna. Pak je bez významu polemika dovolatelky s úvahou, zda a nakolik mohla popsáný stav chodníku vzhledem ke své znalosti prostředí předpokládat.

Odvolací soud následně důvodně řešil, zda žalovaný odpovídá za škodu podle obecné úpravy v občanském zákoníku a zda ve smyslu § 420 odst. 1 obč. zák. porušil právní povinnost či povinnost tzv. generální prevence (§ 415 obč. zák.). Nemýlí se ani v obecném závěru, že není-li místní komunikace malého dopravního významu zařazena do plánu zimní údržby města, neporušuje vlastník právní povinnost ani obecnou prevenční povinnost, jestliže ji v zimě od sněhu a náledí neošetřuje (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2013, sp. zn. 25 Cdo 684/2012, Soubor C 12725). Zde ovšem odvolací soud nesprávně dovodil, že určil-li žalovaný předmětnou ulici svým obecně závazným předpisem jako komunikaci malého dopravního významu, je tím automaticky vyloučen závěr o porušení povinnosti zajišťovat její zimní údržbu. Z ustanovení § 27 odst. 5 silničního zákona totiž

vyplývá, že obec či kraj nemohou ze zimní údržby tímto způsobem vyřadit libovolnou komunikaci podle své úvahy, nýbrž mají prostor pouze pro určení těch komunikací, které nebudou v zimě ošetřovat, mají-li malý dopravní význam. Ve sporu o náhradu škody vzniklé chodci musí soud opřít svůj závěr o porušení právní povinnosti z hlediska obecné odpovědnosti vlastníka komunikace též o právní posouzení, zda vyřazená komunikace je místem způsobilým k provedení výluky v zimním úklidu, resp. zda se jednalo o komunikaci malého dopravního významu, protože jediné ohledně komunikace takového charakteru může být vlastník povinnosti zimní údržby zproštěn, jak důvodně namítá dovolatelka. Nejde tu o postup v rozporu s dobrými mravy, zařadí-li vlastník mezi dopravně nevýznamné komunikace i takovou, která do této kategorie nepatří, nýbrž o postup v rozporu se zákonem, který v konečném důsledku znamená porušení právní povinnosti ve smyslu § 420 odst. 1 obč. zák., není-li na tomto základě komunikace vůbec udržována. Soud tedy není vyřazením komunikace prostřednictvím obecního nařízení vázán a je oprávněn (a povinen) přezkoumat, zda vlastník nepostupoval v rozporu se zákonným předpokladem malé dopravní významnosti komunikace. Opačný výklad by vedl k neudržitelnému závěru (argumentatio ad absurdum), že vyřazení i těch nejužívanějších míst (v Praze například Václavského náměstí), je-li provedeno formálně správně obecním nařízením, by nepřinášelo žádné právní důsledky plynoucí z absence zimní údržby.

K témuž závěru lze dospět i výkladem smyslu zákona, který sleduje rozumný a dosažitelný účel co nejširší zimní údržby. Povinnost zimního úklidu kladená na vlastníka komunikací obecně již z titulu jeho vlastnictví (podle čl. 11 odst. 3 věty první ústavního zákona č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, vlastnictví zavazuje) nemůže být bezbřehá či dokonce absolutní a nemůže jej nezvladatelně zatížit. Vlastník proto nemá povinnost udržovat veškeré své místní komunikace sjízdné a schůdné, k výjimkám ovšem musí mít opodstatněný důvod. Ten mu dává silniční zákon tím, že umožňuje v zájmu řádné údržby skutečně potřebných míst vyřadit z této povinnosti komunikace dopravně druhořadé, tedy zejména takové, které se nacházejí v místech zřídka používaných či jinak nevýznamných. I z tohoto pohledu lze těžko zdůvodnit, že komunikace přímo ústící v jednu z hlavních městských tepen, má malý dopravní význam, nebude v zimě udržována, a přímo v návaznosti na klíčovou komunikaci spojující ji s jinými frekventovanými místy tak vznikne náhlý úsek nepodléhající zimní údržbě.

Odvolací soud označil dané místo sice za poměrně frekventované, nicméně spíše pěšími turisty, přičemž ulice je krátká a lze ji obejít; v postupu žalovaného při zařazení mezi ulice, jejichž zimní údržba se nezajišťuje, neshledal žádnou závalu. Dovolací soud s tímto závěrem nesouhlasí. Ulice N. P. sice není hlavní dopravní tepnou, nicméně se nachází v historickém centru hlavního města a ústí do křižovatky ulic Národní a Spálená. Je tzv. notorií, kterou není třeba dokazovat, že Národní je jednou z nejnámějších a nejfrekventovanějších pražských tříd, na níž se nachází řada historických památek, kulturních zařízení i jinak společensky významných budov. Ulice N. P. pak od ní vede směrem k centru Starého Města, bezprostředně k ulicím Bartolomějská, Husova, Jilská a k Betlémskému náměstí, takže přestože se již nachází v dopravně méně exponovaném úseku, nezatíženém tramvajovou dopravou, její dopravní význam je nepopíratelný. Ani okolnost, že ji lze obejít (podobně jako řadu jiných z husté sítě ulic), nesnižuje její význam natolik, aby odůvodňoval vynětí z povinnosti zimní údržby. Naopak právě to, že jde o nejkratší spojnici mezi přílehlou částí Starého Města a stanicí městské hromadné dopravy (tramvaj a metra) Národní třída, její význam pro chodce zvyšuje. Lze tudíž uzavřít, že ulice N. P. není komunikací malého dopravního významu a není možno ohledně ní využít postupu upraveného v § 27 odst. 5 silničního zákona; učinil-li tak žalovaný a na základě toho neprováděl v předmětném období dostatečnou zimní údržbu chodníku v této ulici, porušil právní povinnost ve smyslu § 420 odst. 1 obč. zák.

Je tedy zřejmé, že dovolací důvod uplatněný žalobkyní je opodstatněný. Nejvyšší soud proto shledal rozsudek odvolacího soudu věcně nesprávným a v celém rozsahu jej zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.),

včetně závislého výroku o náhradě nákladů řízení, aniž bylo nutno zkoumat k dovolání žalovaného jeho správnost; věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)